Цимбалюк С. Я., Заяць Д. Г.
Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Проблема екологічної політики є однією з найбільш актуальних у сучасному світі. Це пояснюється тим, що з часом вплив людини на навколишнє природне середовище (НПС) зростає, разом з цим зростає кількість завдань, які необхідно виконувати задля його усунення. Адже від правильності та ефективності здійснення екологічної політики залежить майбутнє конкретних країн та їх населення. Тому державним органам необхідно періодично оновлювати політичну систему, змінювати правила, принципи та важелі управління політичними та економічними процесами, враховуючи зміни у посиленні транскордонного забруднення НПС, зростаючі масштаби, появу нових видів забруднюючих речовин. Окреслене коло проблем формує актуальність даної теми.

Екологічна політика, як комплекс заходів, спрямованих на охорону навколишнього середовища, збереження і відновлення природних ресурсів, запровадження безвідходних і маловідходних, екологічно чистих технологій, розвиток природоохоронної освіти і виховання, правову охорону екологічних систем, вирішує питання забезпечення оптимальних умов природокористування.

Це, фактично, довгострокова стратегія розв'язання екологічних проблем в Україні на національному, регіональному, місцевому та локальному рівнях.

Згідно із законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану НПС України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем [1].

Екологічна політика України реалізується шляхом здійснення національних програм та концепцій щодо екологічного оздоровлення. Основними інструментами її, як зазначено у Основних засадах (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року [2] є:

- міжсекторальне партнерство та залучення зацікавлених сторін;

– інформування та комунікація;
– державне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища;
– оцінка впливу планованої діяльності на довкілля;
– системи екологічного управління, екологічний аудит, екологічна сертифікація та маркування продукції;
– екологічний облік;
– технічне регулювання та облік у сфері охорони НПС, природокористування та забезпечення екологічної безпеки;
– освіта та наукове забезпечення формування і реалізації державної екологічної політики;
– економічні та фінансові механізми.

Не можна не погодитися з думкою Д. Якушева, який зазначає, що удосконалення державної екологічної політики у своїй основі повинно містити конкретні цілі, завдання й напрями розвитку. Розробка стратегічних планів, формування та реалізація проектів екологічного розвитку, впровадження моделі проектно-орієнтованого управління є найбільш оптимальними підходами, до переформатування вітчизняної екологічної політики [3].

В основі екологічної політики розвинутих країн лежить концепція сталого розвитку, що є рушійною силою гармонізації стосунків людини та природного середовища. Сьогодні, практична більшість високорозвинених країн, виділяють у межах 5-15% видатків державного бюджету на фінансове забезпечення національних екологічних програм.

Прикладом практичного впровадження є канадська програма збереження болотних угідь 1991 року, основним завданням якої є створення умов для використання природних ресурсів і територій таким чином, щоб не спричиняти виникнення збитків та погіршення стану боліт, поновлення і відтворення водно-болотних угідь там, де продовжується їх деградація або існування цих територій знаходиться на критичному рівні [4].

Україна також приймає участь у діяльності міжнародних організацій, які займаються вирішенням глобальних та регіональних екологічних проблем, зокрема, ЮНЕП, ЮНЕСКО, ВООЗ. Також як член ООН вона бере участь у міжнародних конвенціях та підписанні міжнародних угод щодо захисту НПС у галузі ядерної та радіаційної безпеки у рамках програми TACIS Україна співпрацює із МАГАТЕ і Європейським Союзом, а також на двосторонній основі з США, ФРН, Канадою, Швецією та Японією. Меморандум про співробітництво урядів

України та Канади та Протокол про співробітництво з Нідерландами підписані з питань зміни клімату. Нині почалося впровадження трьох спільних проектів.

У Міністерстві екології природних ресурсів триває робота над десятьма законопроектами, які стосуються сфери відходів. Один з них – проект базового закону про відходи, ще 9 проектів законів створюють умови поведінки з відходами в різних секторах економіки. Вирішується питання щодо перегляду політики штрафів та суттєве їх підвищення [5].

Зазначимо, що схвалення Урядом у листопаді 2017 року Національної стратегії управління відходами, яка запроваджує в Україні європейські принципи поводження із усіма видами відходів: твердими побутовими, промисловими, будівельними, небезпечними, відходами сільського господарства є рішучим кроком реалізації вимог ЄС.

У Національній стратегії екологічної політики до 2030 року закладені близько 30 чітких вимірювальних індикаторів, які є ключовими ефективності її реалізації.

За словами Міністра, з впровадженням Стратегії Україна отримає сучасні системи моніторингу, ринкові механізми для озеленення економіки, а також зменшення викидів парникових газів і скорочення викидів від стаціонарних джерел забруднення на 15% порівняно із 2015 роком. Адже кожен показник оцінки реалізації нової екологічної політики є не лише індикатором моніторингу її виконання, але й визначає цільові значення на 2020, 2025 та 2030 роки. Наприклад, Стратегія містить Індекс екологічної ефективності (Environmental Performance Index), який стосується глобальних процесів збереження довкілля та досягнення сталого розвитку [5].

На сучасному етапі розвитку Україна взяла курс на європейську інтеграцію та підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Це вимагає проведення значного кола реформ в політичній, економічній та екологічній сферах діяльності країни. Однією з умов трансформації є запровадження принципу розширеної відповідальності виробника в Україні протягом п’яти років, що передбачає в тому числі прийняття законодавчих рішень, щодо відповідальності підприємців за утилізацією упаковки, в якій знаходиться їх продукція. До речі, така система розширеної відповідальності виробника успішно функціонує в 27 країнах ЄС. В Україні на сьогоднішній день підприємства не несуть відповідальності за утилізацію використаної упаковки, в якій знаходиться їх продукція, що у майбутньому може спричинити появу нових загроз і ризиків для економіки держави .

Також важливим напрямом трансформації державної екологічної політики в умовах інтеграції є приведення української системи податків та штрафів в екологічній сфері до стандартів ЄС, яке має передбачати суттєве підвищення рівня екологічних податків та, особливо, штрафів до рівня, при якому вони виконували б не тільки функцію наповнення Державного бюджету, але й стали дієвим інструментом захисту довкілля, сприяючи та стимулюючи запровадження суб'єктами господарювання та суспільства в цілому, заходів щодо недопущення та зниження рівня забруднення НПС.

Принципово важливим є завдання запровадження до 2020 р. екосистемного підходу в управлінську діяльність та адаптація законодавства України у сфері збереження довкілля відповідно до вимог директив ЄС.

Основними рушійними силами цього процесу на думку науковців [6] мають стати:

– розробка Національної концепції політики сталого споживання та виробництва;

– імплементація ідеології «зеленої» економіки, впровадження та розвитку більш чистих виробництв, «найкращих доступних технологій» (Best Available Techniques) в секторальній політиці;

– визначення критеріїв екологізації споживчої політики в структурі пріоритетів сучасної секторальної політики України;

– формування свідомого менталітету еколого-збалансованого споживання та виробництва;

– активізація дієвих важелів переходу до сталого споживання та виробництва через запровадження інструментів екологічного аудиту, сертифікації, маркування тощо.

Отже, державна екологічна політика України на основі гармонізації законодавчих основ взаємовідносин суспільного розвитку та природного середовища з метою оптимізації процесів використання, відтворення, охорони НПС, гарантування екобезпеки та забезпечення якості довкілля сприятиме інтенсифікації євроінтеграційних процесів і наближення державних стандартів до стандартів ЄС. Важливо зміцнювати, розвивати ті ініціювати багатосторонні зв'язки з країнами-членами ЄС.

Список використаних джерел:

1. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI. *Офіц. Вісн. України.* 2011. №3.

2. Про Основні принципи (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Проект закону України від 26.04.2018 № 8328. – URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6FC00A.html.

3. Якушев Д. Сучасні тенденції державної екологічної політики в Україні в контексті концепції сталого розвитку. *Державне управління та місцеве самоврядування.*2016. №4(31). С. 92-97.

4. Гладка Л. І., Шаляпіна А. С. Світовий досвід та співробітництво України у сфері охорони навколишнього середовища. *Проблеми матеріальної культури. Економічні науки.* 2013. С. 70-73.

5. Міністерство екології та природних ресурсів України. – URL: *https://menr.gov.ua/news/31880.html.*

6. Андронов В. А., Майстро С. В. Напрями трансформації державної екологічної політики в умовах європейської інтеграції України. *Державне будівництво*. 2014. № 2. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_2_10.

УДК 502.17 (477)(06)
ББК 20/9 (4У) 1я43
Т 38

Рекомендовано
Вченою радою ННІ інформаційних технологій
(протокол № 10 від 13 листопада 2018 р.)

Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку [Текст] : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Ірпінь, 12 – 20 листопада 2018 р. – Національний університет ДФС України. – Ірпінь, 2018. – 365 с.

У матеріалах VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції розглядаються актуальні теоретичні, методологічні та практичні проблеми техногенно-екологічної безпеки України в сучасний період та в перспективі.

Значна увага приділена: сталому розвитку України в умовах євроінтеграції; сучасним видам науково-практичної діяльності людини в галузі охорони НПС; економіко-правовим засадам раціонального використання природних ресурсів; еколого-економічним аспектам промислових технологій; проблемам якості та екологічної безпеки продукції/послуг; формуванню екологічного світогляду, культури безпеки та здоров'я населення.

Матеріали друкуються в авторській редакції.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

© Національний університет ДФС України, 2018

Сухіна О. М.
НОВІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРІВ ЕКОНОМІЧНИХ ЗБИТКІВ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ 177

Табаченко Я. Ю., Сагайдак І. С.
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО СТАНУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ 184

Цимбалюк С. Я., Заяць Д. Г.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 188

Секція 4.
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПРОМИСЛОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гриб А. О., Черняк Л. М.
ПОЛЮТАНТИ У ВІДПРАЦЬОВАНИХ ГАЗАХ АВТОМОБІЛЬНИХ ДВИГУНІВ 194

Грицалик О. А., Станіславчук О. В.
ОСНОВНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ НЕШКІДЛИВИХ УМОВ ПРАЦІ СПЕЦІАЛІСТА З ОБСЛУГОВУВАННЯ АБОНЕНТІВ ПАТ «УКРТЕЛЕКОМ» 197

Гриценко О. А., Падун А. О.
СУЧАСНІ СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «ЕЛЕКТРОМАГНІТНОГО КОМФОРТУ» ЛЮДИНИ 203

Кость О. Ю., Горностай О. Б.
ОЦІНЮВАННЯ ТА АНАЛІЗ РИЗИКІВ ПРАЦІВНИКІВ ГАЗОВИДОБУВНОЇ СФЕРИ 207

Прокопчук І. І., Черняк Л. М.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКОРИСТАННЯ БІОЕТАНОЛУ У СКЛАДІ МОТОРНИХ ПАЛИВ 210

Табахарник О. Я., Сагайдак І. С.
СУЧАСНИЙ СТАН ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ 213